

Дерева, як відомо, не вміють розмовляти й завжди стоять на одному місці, а проте вони живі. Вони дихають і ростуть — усе своє життя. Навіть здоровенні дідугани-дерева й ті щороку підростають, як маленькі діти.

Череди овець і корів пасуть пастухи, а про ліси піклуються лісники.

Колись давно в одному величезному лісі жив лісник, якого звали Чорною Бородою. Цілісінький день ходив лісовими стежками, і кожне дерево на своїй ділянці він знав на ім'я.

У лісі Чорна Борода завжди наспівував щось веселе, та коли повертався додому, на його обличчя спадала тінь смутку, а сам він часто зітхав. У лісі в нього все було гаразд, а вдома бідолашний лісник не міг упоратися з дітьми. Дуже засмучували його двійко рідних синів, яких звали просто — Старшим

і Молодшим. Старший мав дванадцять літ, а Молодший — сім. І хоч як лісничий умовляв їх, хоч як просив — брати сварилися щодня, мов нерідні.

І ось одного разу вранці — сталося це двадцять восьмого грудня — покликав лісник синів і, скрушно зітхнувши, сказав, що не зможе влаштувати їм новорічну ялинку. По ялинкові прикраси потрібно їхати до міста. Маму послати — так її дорогою вовки з'їдять. Самому поїхати — він не вдатний крамницями ходити. А вдвох їхати теж не можна — без батьків старший брат молодшого зведе зі світу.

Старший був хлопчиком розумним. Він до науки тягнувся, багато читав і вмів так говорити — хоч кого вмовить. Ось він і почав переконувати батька, що, мовляв, не чинитиме кривди Молодшому і що вдома все буде тихо й мирно, доки батьки не повернуться з міста.

— Ти даєш мені слово? — запитав батько.

— Даю слово честі, — відповів Старший.

— Ну, добре, — сказав батько. — Три дні нас не буде вдома. Ми повернемося тридцять першого вечері, годині о восьмій. Тим часом ти тут залишаєшся за господаря. На тобі — відповідальність за дім, а головне — за брата. Ти йому будеш замість батька. Гляди ж мені!

Мати приготувала на три дні три сніданки, три обіди і три вечері. А батько нарубав дровець і дав Старшому сірники. Запряг коня в сани, балабончики задзвеніли, полоззя закрипіло, і вони поїхали.

Перший день минув добре. Другий — ще краще.

І ось настало тридцять перше грудня. О шостій годині нагодував Старший Молодшого вечерею, а сам сів читати книжку про пригоди Синдбада-мореплавця. І дійшов він до найцікавішого місця, коли з'являється над кораблем величезний птах Рух, і несе в кігтях камінь завбільшки, як хата.

Старшому страх як кортить дізнатися, що ж далі буде, а Молодший з кутка в куток вештається, світом нудить. І раз у раз просить старшого брата:

— Пограйся зі мною, ну будь ласка!

Зазвичай їхні сварки отак і починалися. Молодший нудьгував без Старшого, а той проганяв брата геть, ще й гримав на нього: «Дай мені спокій!»

І цього разу закінчилося так само. Старшому терпець урвався, він схопив Молодшого за комір і зі словами: «Дай мені спокій!» — виштурхав його з хати й накинув на двері клямку.

А взимку ж рано сутеніє, і надворі була вже темна ніч. Молодший затарабанив у двері кулаками й закричав:

— Ти що коїш! Ти ж мені замість батька!

У Старшого стиснулося на мить серце, він ступив до дверей, але потім подумав: «Гаразд, гаразд. Я лишень прочитаю п'ять рядків і пущу його назад. За цей час нічого з ним не трапиться».

І він уместився в крісло й поринув у читання, а коли схаменувся, то годинник показував уже за чверть восьму.

Старший схопився з місця та вигукнув:

— Ой лишенько! Що ж я накоїв! Молодший там на морозі, сам-самісінький, невдягнений!

І він кинувся притьмом надвір.

А там така темінь, хоч око виткни! А навкруги тихо-тихо. Старший на весь голос покликав Молодшого, але ніхто йому не відповів.

Тоді Старший запалив свічку в ліхтарі і, взявши ліхтар, обшукав усі закутки у дворі.

Брат зник — як за вітром пішов.

Свіжий сніжок припорошив землю, тож на снігу не було видно і сліду Молодшого. Він зник, наче його забрав казковий птах Рух.

Старший гірко заплакав і голосно попросив у Молодшого пробачення.

Але й це не допомогло. Молодший брат не відгукувався.

Годинник у кімнаті вибив вісім разів, і тієї самої миті далеко-далеко в лісі задзвеніли балабончики.

«Наші повертаються,— сумно подумав Старший.— О, якби все пересунулося на дві години назад! Я не вигнав би молодшого брата надвір. І тепер ми стояли б на порозі разом і дуже раділи».

А балабончики дзвеніли дедалі ближче; ось уже чутно, як пирхає здорожений кінь, потім заскрипіло полоззя, і сани вїхали у двір. Батько скочив із саней. Його чорна борода взялася памороззю й тепер була білою-білісінькою.

Услід за батьком із саней вийшла мати з чималими кошиками в руках. І батько, і мати були веселі — вони не знали, що вдома трапилося таке лихо.

— Ти чого вибіг надвір без шапки? — запитала мати.

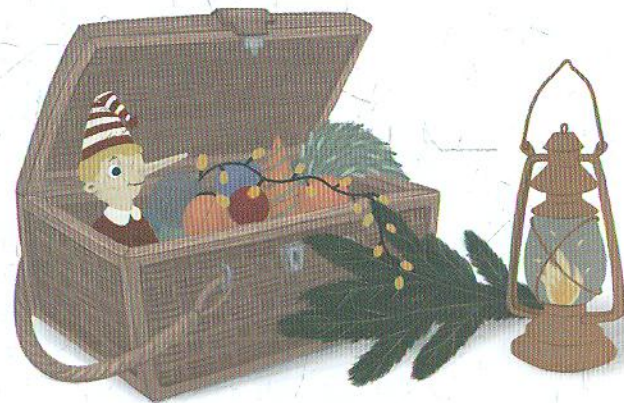
— А де Молодший? — поцікавився батько.

Старший мовчав, похнюпивши голову.

— Де твій молодший брат? — знову запитав батько.

І Старший заплакав. Тоді батько взяв його за руку й повів до хати. Мати мовчки пішла за ними. І Старший усе розповів батькам.

Завершивши розповідь, хлопчик поглянув на батька. У кімнаті було тепло, але паморозь на його бороді не розтала. І Старший скрикнув. Бо збагнув: тепер борода в батька біла не від інею. Батько так засмутився, що навіть посивів.

— Одягайся,— сказав батько тихо, але твердо.— Одягайся і йди з хати. І не смій вертатись додому, поки не знайдеш свого молодшого брата.

— Що ж це, ми тепер зовсім без дітей залишимося? — запитала мати, не стримавши сліз, але батько їй нічого не відповів.

Старший одягнувся, взяв ліхтар і вийшов із дому.

Він ішов і кликав брата, але ніхто не відповідав. Знайомий ліс муром стояв навкруги, але Старшому здавалося, що він тепер сам на світі, як та билина в полі. Деревя, звісно, живі істоти, але розмовляти вони не вміють і стоять на місці як укопані. Окрім того, усю зиму вони міцно сплять. І хлопчик не мав із ким поговорити. Він простував тими місцями,

де часто гуляв з молодшим братом. І йому тепер не вкладалося в голову, чому вони із самого малечку сварилися, як нерідні. Він згадав усе те, на що раніше не зважав: який Молодший був худорлявенький, і як чуб на голові в нього завжди стирчав скуйовдженою кучмою, і як він сміявся, коли Старший іноді жартував із ним, і як радів і намагався йому догодити, коли Старший приймав його до своїх ігор. І Старшого такий жаль узяв до брата, що він не помічав ані холоду, ані темряви, ані тиші. Тільки зрідка його проймав страх, і він лячно озирався на всі чотири, мов заєць. Старший, щоправда, був уже великий хлопчина, дванадцяти літ, але поряд із величезними деревами в лісі він здавався геть маленьким.

